جۆر و شێوەکانی بوونی کاریکاتێر لە ڕۆژنامەگەریدا (بەشی 8)… هەندرێن خۆشناو

وێنەی کاریکاتێریی دەتوانێت لە ڕۆژنامەگەری خولاودا بە چەندین شێوەی جیاوازەوە بوونی هەبێت، بە گوێرەی ئامانجە دیاریکراوەکانی یان ئاماژە زۆرەکانی ترەوە، لە نێو ئەو شێوانەشەوە دەتوانین باس لەم شێوانەی خوارەوە بکەین: 1- گۆشەی سەربەخۆ. 2- کاریکاتێری بڵاوکراوە لە گۆشەیەکی ڕۆژنامەوانی تردا. 3- کاریکاتێری وەرگیراو لە ڕۆژنامەیەکی دیکە. 4- کاریکاتێری بەرگ لە گۆڤارەکاندا. 5- ئەو کاریکاتێرەی دەبێتە سیمبولێك (لۆگۆ) بۆ بڵاوکراوەکە. 6- ئەو کاریکاتێرەی هاوشانە لەگەڵ ناونیشانی گۆشەیەکی دیاریکراودا. 7- چیرۆکە کاریکاتێر (کۆمیکس).

8- کاریکاتێری ئاوێتە (زنجیرە):

کاریکاتێری ئاوێتە ئەو کاریکاتێرەیە کە لە چەند وێنەیەکی کاریکاتێری پێکدێت، لە چوار پێنج وێنە تێناپەڕێت، هەر هەموویان بەرەوپێشەچوونی ڕووداوێك پێکدێنن، لەوانەیە وا بێتە پێش چاو کە کاریکاتێری ئاوێتە جیاوازی نەبێت لەگەڵ کاریکاتێری کۆمیکس، بەڵام ئەگەر تەماشای بکەین جیاوازیەکی گەورە دەبینینەوە، ئەویش ئەوەیە کە کاریکاتێری کۆمیکس زۆرجار هاوشانە لەگەڵ دەقی چیرۆکێکی ئەدەبیدا، دەگمەنیشە ئەگەر کاریکاتێرێکی پوختی تێدا ببینینەوە وەکو ئەو نمونەیەی کاریکاتێرەکانی هونەرمەند (هێرلۆف بیدسترپ) کە باسمان کرد.

بەڵام کاریکاتێری ئاوێتە کاریکاتێرێکی پوختە. هێنینەوە چیرۆکیانەکەی کورت و پوختە، بۆ گەیاندنی بیرۆکەیەکی کۆمیدیانە بۆ بینەر، زۆرجاریش دەقی ئەدەبی تێدا بەکارنایەت و بەتاڵە لە سەرکەوتی درامایی، بۆ بەراوردکردن لە نێوان هەردوو شێوەدا، تابلۆیەکی (هێرلۆف بیدسترپ) دێنینەوە و بەراوردی دەکەین لەگەڵ کاریکاتێرەکەی پێشوو، لەم کاریکاتێرەیدا هێنینەوەی چیرۆکیانە وونە، کاریکاتێریستەکە قایلە بە تێبینیکردنی بیرۆکەیەکی کۆمیدیانە و پێشی دەخات لە قۆناغی ماقوڵەوە بۆ ناماقوڵ، هونەرمەند بە بیرۆکەیەکی زۆر ئاسایی دەست پێدەکات کە شتێکی وای

تێدانیە کە ببێتە هۆی وروژاندنی گاڵتەجاڕی یان سەرسوڕمان، نیگارکێشێك کەلوپەلی خۆی هەڵدەگرێت و بەدوای شتێکدا دەگەڕێت کە وێنەی بکێشێت، لە باکگراوندی کاریکاتێرەکەش دیمەنێکی سروشتی هەیە کە وێنەی خانوویەکی لادێی لەخۆدەگرێت، لە قۆناغی دووەم و سێیەمیشدا، هیچ شتێکی سەرسوڕهێنەریان تێدانیە، نیگارکێشەکە بەردەوامە لە وێنەکێشانی خانووەکە و چەندی شتێکی بۆ زیاددەکات لە تابلۆکەیدا، سەرسوڕمانەکە کاتێك ڕوودەدات کە نیگارکێشەکە لە نیگارکردنی خانووەکە تەواودەبێت و تابلۆکەی هەڵدەگرێت و دەڕوات، خانووەکە دەچێتە سەر تابلۆکە و لە شوێنی خۆیدا نامێنێت. بەم شێوەیە هەر سێ کاریکاتێر کێشراون بۆ هێنانەدی پێشکەوتنێکی ئاسایی بۆ بیرۆکەیەك، لە قۆناغی چوارەم وکۆتاییدا لەناکاو ڕێڕەوێکی جیاوازی دەداتێ کە ببێتە هۆی نانەوەی سەرسوڕمان و پێکەنین.
بەڵام لە کاریکاتێری یەکەمدا دەتوانین بە شێوەی دەقێکی ئەدەبی دایڕێژینەوە بەم شیوەیە، قەشەیەکی ڕێبوار ژنێکی جوانی لەبەرانبەردا دانیشتووە و گۆڤارێك دەخوێنێتەوە، قەشەکەش کتێبی ئینجیل دەخوێنێتەوە، بەڵام چاوی بە قاچەکانی ژنەکە دەکەوێت، بۆئەوەی لاواز نەبێت بەرانبەر بەم فریودانە، ڕووی وەردەگێڕێت و دەموچاوی بە کتێبەکە دادەپۆشێت، بەڵام بەبێ ویستی خۆی چاوەکانی دووبارە بەلای قاچی ژنەکە وەردەگەڕێن، کە ئەمجارە جلەکەی زیاتر لەسەر قاچەکانی لاچووە، لە دوایدا قەشەکە ڕادەستی ئەم فریودانە دەبێت، کتێبەکە لەسەر دەموچاوی لادەبات و تەماشای قاچەکانی ژنەکە دەکات، ژنەکەش زیاتر جلەکەی لەسەر قاچەکانی لادەبات تا زیاتر بەدەرکەون، قەشەکەش کتێبەکە دادەخات و وەلاوەی دەنێت و بەشەرمەوە تەماشای قاچەکانی دەکات، و تەماشاکردنەکە بەدیقەتتر دەبێت، و ڕادەست دەبێت و ڕێ بەخۆی دەدات دەستبازی بە قاچەکانی ژنەکەوە بکات، کاتێك کە ژنەکە گۆڤارەکە لادەدات کە دەموچاوی پێشیبوو، بۆ قەشەکە دەردەکەوێت ئەوەی کە گۆڤارەکەی دەخوێندەوە ژن نەبوو بەڵکو ئیبلیس بوو، بۆیە ئەویش دەست بە پاڕانەوە لە خوا دەکات و داوای لێخۆشبوون دەکات.

ئەم کاریکاتێرە بۆی هەیە ببێتە دەقێکی ئەدەبی، بەڵام کاریکاتێرەکەی پێشتر تەنیا یەك بیرۆکەیە، وێنە بەکاردێنێت بۆ ئامادەکاری بۆ پێشوازیکردن لە بیرۆکەکە بە کاریگەرییەکی زیاتر، بەڵام لە کاریکاتێری یەکەمدا چەندین حاڵەتی مرۆڤایەتی دەبینین، کە هۆنینەوەی چیرۆکەکە پێکدێنن، لە سەرەتادا بینینێکی سەرەڕێ، بووە هۆی بینینێکی وروژێنەر دوایی ڕەتکردنەوە و بەرەنگاربوونەوە و دوودڵی و ڕاڕایی و چەندوچۆنیکردن و ڕادەستبوون و دوودڵی لە

بڕیاردان و جێبەجێکردنی بڕیارەکە و دوایی سەرسوڕمان و هەژان و لە کۆتاییشدا پەشیمانی و تێبەکردن، کاریکاتێری ئاوێتە (زنجیرە) لەوانەیە لە دوو وێنە پێکبێت، لەوانەشە لە سێ وێنە پێکبێت وەکو کاریکاتێرەکەی هونەرمەند (عەلی فەرزات)، یان زیاتر وەکو کاریکاتێرەکانی هونەرمەند بیدسترپ. ئەم جۆرە کاریکاتێرانەش گونجاون بۆ مادەیەکی ڕۆژنامەوانی سەربەخۆ، لەگەڵ کاریکاتێری گونجاو بۆ گۆشەی سەربەخۆ هیچ جیاوازییەکیان نیە، تەنیا ئەوە نەبێت کە لە چەند وێنەیەکی کاریکاتێریی پێکهاتوون.

هەندرێن خۆشناو